

SAMFUND

Holbæks borgmester:

Ny lov om svinefabrikker kører kommuner ud på sidespor

Esben Lunde Larsen nåede at ændre husdyrloven, så landbrugets interesser tilgodeses, og kommunernes mulighed for at værne lokale naturinteresser svækkes. Det er 'enormt problematisk', siger borgmester, der har kontroversielle ansøgninger om større svineproduktion på Tuse Næs liggende

Når en stor gruppe borgere på Tuse Næs i Holbæk Kommune søger indflydelse på planerne om udvidelse af en industriel svineproduktion i lokalområdet, så oplever de, at kommunen lader dem i stikken. På borgmesterkontoret i Holbæk er oplevelsen den samme. Lovgivningen har frataget borgmesteren og kommunalbestyrelsen muligheden for at handle i sager som denne.

Det mener borgmester Christina Krzyrosiak Hansen (S).

»Lovgivningen er udtryk for endnu en centralisering, der rykker beslutningerne helt tæt på Christiansborg og væk fra os, der ved, hvad der foregår i lokalområdet,« siger hun.

Borgmesteren kalder det »enormt problematisk«, at hun og kommunalbestyrelsen skal stå på mål for beslutninger, de ikke længere selv kan øve indflydelse på, som følge af en ændret lovgivning.

Sammen med sin viceborgmester og formand for kommunens klima- og miljøudvalg John Harpøth (DF) har Christina Krzyrosiak Hansen netop sendt Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg et brev, hvori de gør opmærksom på stærkt negative konsekvenser af den ændring af den såkaldte Lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., som daværende miljø- og fødevareminister Esben Lunde Larsen (V) fremsatte

i januar 2017, fik vedtaget i februar 2017 og satte i kraft med en bekendtgørelse i marts 2017.

Denne ændring af husdyrbrugsloven blev gennemført som del af blå bloks landbrugspakke, der skulle bane vej for et »paradigmeskifte for miljøreguleringen af landbruget«. Lovændringen har således til formål at sikre hurtigere sagsbehandling af ansøgninger om husdyrproduktion og »skabe større produktionsmæssig fleksibilitet for og give frihed og administrative forenklinger til de danske husdyrproducenter under hensyntagen til natur og miljø«, som det hedder i Miljøstyrelsens ledsagebrev, da lovudkastet blev sendt i høring.

Men lovens administrative forenklinger har kørt kommunerne ud på et sidespor. Det er både Danmarks Naturfredningsforening (DN) og miljøjurist og professor Ellen Margrethe Basse, Aarhus Universitet, enig med Holbæks borgmester i.

»Kommunerne har fået et problem, når det gælder ønsket om at varetage mere overordnede lokale interesser,« siger hun.

Udvidelsen på Tuse Næs

I sagen om svineproduktionen på Tuse Næs handler det om gårdejer Preben Hansen, der bl.a. ejer seks bedrifter med produktion af svin på Tuse Næs og nu ønsker at udvide produktionen på to af dem, angiveligt ledsaget af salg af en af de øvrige

bedrifter. En større gruppe beboere, der for nylig har organiseret sig i Miljøforeningen på Tuse Næs, frygter, at den udvidede produktion fører til større lugtgener, mere ammoniakforurening og beskadigelse af fredede naturområder ved Udby Vig.

Hvad den ene af de to bedrifter angår, har gårdejeren bedt om at få en miljøgodkendelse efter den ny husdyrbrugslov af de allerede eksisterende staldbygninger. Den ny lov ændrer nemlig reglerne for bl.a. vurdering af lugtgener, således at disse ikke længere skal beregnes på grundlag af antallet af grise i stalden, men på grundlag af staldarealet. I den konkrete situation betyder det ifølge miljøforeningen, at gårdejeren kan proppe 230 ekstra søer ind i staldene, uden at den beregnede lugtgenerne forværres.

»Lugtmissionen stiger ikke, da produktionsarealet er det samme før og efter,« skriver Holbæk Kommune i et notat om sagen.

Ifølge Lisbet Ogstrup, landbrugspolitisk seniorrådgiver i DN, er det fagligt set i orden, at man fremover med den ny lov vil estimere bl.a. lugtgener på basis af arealet, fordi lugtgen kommer fra gyllen, snarere end fra grisene.

»Men udenfor, hos naboerne, kan lugten komme i bølger, og det kan være en meget anderledes oplevelse end den beregnede lugt, der angives som et gennemsnit hen over året,« siger Lisbet Ogstrup.

Dermed er lugtberegningen ét eksempel på, hvordan den ny husdyrbrugslov forenkler godkendelsessystemet for at gøre tilværelsen lettere for landmændene, men samtidig forhindrer, at der tages hensyn til særlig lokale forhold eller ønsker.

Fravalget af lokalt råderum

I brevet til Folketinget kalder Holbæks borgmester og viceborgmester situationen »udfordrende« for kommunerne.

»Vi oplever som myndighed for afgørelserne, at det ofte er udfordrende at imødekomme de mange hensyn ud fra en helhedsbetragtning, da der med reformerne i høj grad er fjernet muligheder for konkret vurdering, som i stedet i vidt omfang er erstattet af generelle regler, dvs. i stort omfang statsligt styrede afgørelser via skarpe afskæringskriterier i loven, og med meget begrænset reelt lokalpolitisk råderum på få lokale beskyttelseshensyn som f.eks. landskabet,« hedder det i brevet.

Christina Krzyrosiak Hansen og John Harpøth sigter her bl.a. til det formål med og indhold af lovændringen, der blev beskrevet i bemærkningerne til miljø- og fødevareministerens lovforslag:

»Det er samtidig hensigten, at miljø- og fødevareministeren så vidt muligt fastsætter regler om afskæringskriterier, tålegrænser, husdyrbrugs indretning og drift, tekniske løsninger, egenkontrolregler, krav

til placering og udformning af bebyggelse m.v., med henblik på, at kommunalbestyrelsen i mindre grad end i dag skal foretage konkrete vurderinger og fastsætte vilkår, idet der for en række miljøpåvirkninger fastsættes de samme vilkår i nærmest alle godkendelser eller tilladelser.«

I Holbæk Kommunes brev til Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg betegnes dette som »det bevidste fravalg af lokalpolitisk råderum«.

Automatisering

Ellen Margrethe Basse, der har behandlet husdyrbrugslovgivningen i bogen *Erhvervsmiljøretten*, påpeger, at den nye lov samtidig er indrettet på at digitalisere sagsbehandlingen, så ansøgnings- og godkendelsesprocessen forenkles.

»Firkantet sagt handler det om, at man placerer stort set alt i et skema, så folk selv kan taste ind i den ene ende og næsten automatisk får afgørelsen ud i den anden ende. Hvad der foregår i det automatiserede beslutningssystem er ikke særlig genomsigtigt,« siger hun.

Kombinationen af miljø- og fødevareministerens skærpede rammestyring og den mere automatiserede sagsbehandling indskrænker råderummet for de kommuner, der skal behandle ansøgninger om f.eks. ny eller udvidet svineproduktion.

»Kommunerne har ikke mange muligheder for at sige nej, når de skal tage stilling til en ansøgning om

SAMFUND

Sammen med sin far driver Kenneth Øster Tollerosegård på Tuse Næs ved Holbæk. De ønsker at udvide produktionen, og i Holbæk Kommune ligger der en ansøgning om at få miljøgodkendt en ny og mere end dobbelt så stor stald til flere svin. Derudover ønsker de fem siloer, hvoraf tre af dem kan blive op til 13 meter høje. Foto: Peter Nygaard Christensen

godkendelse af et husdyranlæg,« siger DN's Lisbet Ogstrup.

»Der gælder nogle centralt fastsatte miljøkrav om ammoniak, lugt m.m. Lever anlægget op til dem, har kommunalbestyrelsen ikke mere at skulle have sagt. Den kan ikke foretage en individuel vurdering af anlægget og sige, at man har nogle særlige, lokale natur- eller erhvervsinteresser, som man gerne ser varetaget på anden måde.«

»Jeg er enig i, at kommunerne har fået et problem, når det gælder ønsket om at varetage mere overordnede interesser. Det her er et helt centralt eksempel på konsekvenserne af, at administrationen af den komplicerede miljølovgivning i vid udstrækning er blevet – eller er ved at blive – automatiseret. Nogle problemer løses – men der er behov for at få fokus på, hvor grænserne for digitalisering bør gå,« siger Ellen Margrethe Basse.

Ansvar for borgerne

I valgkampen op til kommunalvalget 2017 talte Christina Krzyrosiak Hansen, som dengang var socialdemokratisk borgmestercandidat, om bekymringen i dele af befolkningen over den omfattende og ekspanderende svineproduktion i Holbæk Kommune. Borgmestercandidaten betonedede sin vilje til at lytte til bekymringen – nu er hun borgmester og oplever, at hun ikke kan gøre noget.

»Det er grundlæggende os i kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for, at vore borgere føler sig trygge og glade ved at bo i kommunen. Når mennesker flytter til et område som f.eks. Tuse Næs, kan det handle om naturens skønhed og herlighedsværdi, om den friske luft og muligheden for at være meget ude i det fri med sine børn. Det er forhold, der er vigtige for mennesker, men som ikke kan måles og vejes og ikke har vægt i den nuværende lovgivning, og som vi derfor ikke har mulighed for at tage i betragtning, når vi skal vurdere, om vi kan udvide en svineproduktion eller ej. Demokratisk set er det enormt problematisk. Vi skal stå på mål for beslutningerne, men vi kan ikke selv øve indflydelse på dem,« siger Holbæks borgmester.

Vi skal stå på mål for beslutninger, vi ikke selv kan øve indflydelse på

Christina Krzyrosiak Hansen
Borgmester i Holbæk

Hun har bl.a. besøgt en grædefærdig borger, som ikke kan få solgt familiens hus, fordi naboen er en svineproduktion under planlagt ekspansion.

»Jeg sagde i valgkampen, at sådan noget vil jeg ikke gå med til. Men når lovgivningen er så firkantet, kan jeg mene alt muligt, og jeg kan have borgernes opbakning til at træffe bestemte beslutninger, men jeg kan ikke gøre det. Det er en ubehagelig situation, at jeg som borgmester bare må stå og kigge på og svare borgerne: 'Landmanden overholder lovgivningen, resten kan vi ikke snakke om.'« – *Omvendt må man vel sige, at klare regler giver landmanden en nødvendig retssikkerhed i sagsbehandlingen?*

»Det er klart, at man må lave en lovgivning, hvor kommunerne ikke bare kan lade sig styre af følelser. Man må finde en middevej, hvor man kan respektere landmændenes rettigheder, men samtidig kan sørge for, at der i lokalsamfundet er en tryghed om, at politikerne tager borgernes bekymringer alvorligt. For mig er det vigtigt, at der er plads til alle, også til landmændene. Men man skal ikke udvide et landbrug så meget, at der er borgere, der ikke længere kan bo i deres lokalsamfund.«

Både Ellen Margrethe Basse og Lisbet Ogstrup kalder problemstillingen kompliceret, fordi det på én gang bør handle om at give landbruget rimelige vilkår og en rimelig

godkendelsesproces, samtidig med at kommunerne skal sikres et råderum til at tage særlige lokale hensyn, når det er ønskværdigt. Som loven nu ser ud, er den udtryk for et politisk kompromis og præget af flertallets ønske om at tilgodese landbrugserhvervet, siger de.

»Hvad loven angår, er det interessante, hvilket beskyttelsesniveau man fra statens side definerer og fortæller kommunerne, at de skal køre efter. Når det gælder natur og miljø, er det vores opfattelse, at beskyttelsesniveauet er for slapt,« siger Lisbet Ogstrup.

»Det andet problem er, at man opererer med ét ensartet og standardiseret beskyttelsesniveau, der gælder i hele landet, selv om naturen ikke er ens i Vestjylland og på Lolland-Falster, og selv om der kan være en lokal interesse i at sikre en særlig beskyttelse.«

Lov 'udbygger konflikten'

Da den reviderede husdyrbrugslov sidste år blev behandlet i Folketinget, endte Socialdemokratiet og De Radikale med at stemme for sammen med blå blok, og de sikrede dermed vedtagelsen. SF, Alternativet og Enhedslisten stemte imod.

De to sidstnævnte kritiserede, at lovforslaget blev hastet igennem Folketinget på bare en måned, og fandt, at det giver ministeren »vidtgående ministerbeføjelser til at ændre niveauet for natur- og miljøbeskyttel-

se« og »udbygger konflikten mellem landbrugserhvervet og varetagelsen af vores fælles goder i form af natur, miljø og rent drikkevand.«

SF så lovforslaget som udtryk for »en voldsom deregulering, hvor erhvervet ensidigt tilgodeses.«

Miljø- og fødevarerudvalget har bedt miljø- og fødevarerministeren kommentere brevet. I et netop afsendt svar skriver den ny minister Jakob Ellemann-Jensen, at »de gældende regler på husdyrområdet er en god balance mellem generelle, faste kriterier og regler og konkrete vurderinger.«

Ministeren mener, at »afskæringskriterier kan være et godt instrument til at ensrette og lette den kommunale sagsbehandling. De konkrete vurderinger i kommunerne kan derved fokuseres og give ansøgere og omboende stor grad af forudsigelighed i afgørelserne.«

»Jeg er samtidig opmærksom på, om reglerne kan forbedres og udvikles, sådan at de løbende tilpasses de udfordringer og muligheder, som som er forbundet med husdyrproduktion,« tilføjer Jakob Ellemann-Jensen

Ifølge Miljøforeningen på Tuse Næs kommer udvalget på besøg den 29. maj for at danne sig et indtryk af den verserende konflikt om udvidelse af svineproduktionen nær Udby Vig på Tuse Næs.